

Demokratik Bir Tutum Olarak AK Parti Dönemi Milli Eğitim Politikaları¹

Fecri Yıldırım

Özet

Bu çalışmanın amacı, AK parti dönemi Eğitim politikalarının incelenmesidir. Bu bağlamda partinin değişen bakanları, gelen ve giden bakanların politikaları üzerinde durulmuş, bu süreçleri etkileyen başlıca faktörlere değinilmiştir. Çalışmanın birinci kısmında, politika kavramı üzerinde durularak politika sürecini etkileyen faktörlere değinilmiş ve eğitim politikası üretme sürecinde hangi politika yapıcılarının etkili olduğuna veya dolaylı ya da direkt olarak eğitim politikası yapım aşamasında hangi temel kabullerin etkin olduğuna değinilmiştir. İkinci bölümde Tek partili hayattan 2002 yılında AK parti hükümeti gelinceye kadar geçen sürede, eğitim politikaları oluşturulurken hangi hassasiyetler üzerinde durulduğu irdelenmiş ve bu çerçevede politika yapımının temel kabullerinin ne olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın son kısmında AK parti dönemi ele alınarak, eğitim politikası üzerinde görece ciddi etki yapmış bakanların ve Türkiye’de yapımı ses getiren politikaların irdelendiği bölümdür. Türk eğitim sisteminin son 15 yılına damgasını vuran, hatta söylentilerinin dahi bir grubun Hükümete cephe almasına yettiği ilerleyen dönemlerde toplumda ciddi gerilmelere sebep olan bazı politikaların yapım aşamasında temel nedenleri üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Politika Değişimi ve Politika Değişimine Etki Eden Unsurlar

Çalışmanın başlangıç kısmında Politikanın ne olduğu üzerinde duracağız, bu bağlamda eğitim politikasını tanımlayıp, politika yapım sürecine etki eden faktörlere değinilecektir. “*Politika, devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatı olarak tanımlanabilir. Eğitim politikası da eğitim alanında hükümetlerin tuttuğu yoldur. Yani eğitim alanında siyasal iktidarın bir fırsata, bir soruna veya bir ihtiyaca binaen yaptığı sistemli çalışmalar eğitim politikası olarak değerlendirilebilir*” (Ayaz, 2015: 326).Eğitim politikaları Türkiye’de hemen

1 Öğretim Görevlisi, Kafkas Üniversitesi, fecriyildirim36@gmail.com,

her kesim için önemli bir alanı oluşturmaktadır. Eğitim insanların genel olarak yaşam standartlarını yükseltmek adına girişmiş oldukları bir çabadır (Kalaycı & Göç, 2023: 69). Bu nedenle gerek devlet, gerekse hükümetlerin en fazla üzerinde durduğu konulardan bir tanesidir. Eğitim politikaları. “*Politikanın, ikinci dünya savaşından sonra, Bilimsel bir Araştırma konusu olmaya başladığı görülmüştür. Bu gelişme sonucunda politika bilimi, kendine özgü amaç, konu ve yöntemle sahip bir toplumsal bilim olarak ortaya çıkmıştır. Çağdaş politika bilimi, siyasal olguları, bireylerin ve grupların davranış kalıplarını inceleyerek bunlar arasındaki ilişkileri ve nedensellik bağlarını ortaya koymak amacıyla güden bir bilim niteliğini kazanmıştır*” (Kapani, 1988: 25-29). Politika çatışmaların ürünüdür, yeni bir politikanın doğabilmesi için ortada bir çıkar çatışmasının olması gerekir. Toplumsal politikalar kendilerinden önceki politikaları bir şekilde yadsıdığı için ortaya çıkar, eğer bir yenilik vaat ediyorsa. Politikaları genel olarak yapılaş amaçlarını şöyle özetlemek mümkündür. “*Örgütün İşlemesinde kararlılık, Tutarlılık, Bütünlük ve Süreklilik sağlamaktır. Özellikle çatışma ve sürtüşmelerden kaçınmak yoluyla, Gelecekteki eylemleri başarmak, Politikanın gerçek amacı olmalıdır*” (Bursalıoğlu, 1987: 100).

Politikanın gerek yapım sürecinde gerekse de sonucunda bir takım ortak özellikleri olduğu, bunlarında genel olarak şöyle sıralanabileceği mümkün,

- “*Politika yasalara uygun olmalıdır.*
- *Politika anlaşılır ve yeterince açık olmalıdır.*
- *Politika Durağan olmalıdır.*
- *Politika esnek olmalı.*
- *Politika kapsamlı olmalıdır.*
- *Politika tutarlı olmalıdır.*
- *Politika İşgörenlerin Katılımıyla gerçekleştirilmelidir*” (Başaran, 1982: 45).

Bunların yanında Eğitim politikasının kendine has bazı özellikleri vardır. Daha hassas davranılması gereken bir politika yapım ve uygulama süreci gerektirir. Çünkü; “*Üzerine çalıştığı hammaddenin toplumdaki gelenek ve topluma giden insan oluşudur*” (Tural ve Karakütük, 1991: 19). Ülkemizdeki eğitim politikalarının yapım sürecine dair çeşitli fikirler ve eleştiriler, tarihsel süreç içerisinde yapılaş gelmiştir. Şöyle ki; “*ülkemizde sürekliliği olan bir eğitim politikası geleneğinin yerleşmediği konusunda çeşitli eleştiriler bulunmaktadır. Bu durum değişen hükümetler hatta aynı hükümet içerisinde farklı eğitim bakanları döneminde farklı politikaların izlendiği örneği ile açıklanmaktadır. Başka bazı yazarlar, ülkemizde eğitim politikasının olduğu, ancak uygulamaya*

aktarılamadığı görüşünü savunmaktadırlar. Bu çalışmalarda savunulan görüş, ülkemizde eğitim politikasının genel çerçevesinin, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Çocuk Hakları Bildirgesi gibi metinler, Anayasa ve eğitimle ilgili yasalar ve kalkınma planları göz önünde bulundurularak çizildiği ancak uygulamada politikaları ile kristalize edilemediğinden, kaba biçimde kalmıştır. Özellikle uygulama sorunları, Eğitim girişimlerinin örgütlenmesinden, Bilimsel görüş ve davranışın yerleşmemesinden kaynaklanmaktadır” (Tural ve Karakütük, 1991: 19-20).

Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca, aynı hükümetlerin değişen bakanlarının bile eğitim politikalarının farklı olması, bizde her iktidar değişikliğinde ciddi politika farklılıkları oluşmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda AK parti iktidara geldiği dönemde kendinden önceki eğitim politikalarını köktenci bir anlayış içinde değiştirme çabasına girdiği açıkça görülmektedir. Fakat bu sadece kendisinden önceki parti politikalarına aykırı politika yaptığı anlamına gelmez, kendi iktidarı döneminde görev yapan 6 ayrı Bakan döneminde de farklılıklar olduğu görülmektedir.

Türkiye’de eğitim politikasının yapım aşamasında çeşitli organlar etkin rol oynamaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür. “ Devlet Planlama Teşkilatı, Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu, Talim ve Terbiye Kurulu, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Milli Eğitim Şuraları” (Tural ve Karakütük, 1991: 21). Bunlar çerinde Milli Eğitim şuraları danışma mercii olarak görev yapmaktadır, ciddi politikaların görüşülüp tartışıldığı ve adeta öneri niteliğinde kararlar alınan bir toplumluluktur. Eğitim sisteminin önemli aktörleri, Öğrenciler, Kurumlar ve sistem denebilir.

Türkiye’de eğitim politikasına dair temel meseleler kısaca şöyle özetlenebilir. “Türkiye 15 yaşın altında nüfusun genel Nüfusa oranı bakımından OECD ülkeleri arasında en yüksek orana sahip ülkelerden biridir. Bu gençlerin eğitimlerini tamamlamalarının ve iş gücüne ve ileriki eğitim yaşamlarına iyi şekilde hazırlanmaların sağlanması önemlidir. Bu alanlarda ilerlemeler sağlanmıştır; ancak, hem kalite hem de eşitlik alanında güçlükler devam etmektedir. Türkiye, bölgeler arası ve kentsel ve kırsal alanlar arası eşitliğin artırılması; dezavantajlı öğrencilerin ihtiyaçlarının çözümlenmesi; nitelikli öğretmen ve okul yöneticiliklerinin eğitimi ve yetiştirilmesi; üst orta öğrenim, mesleki eğitim ve öğretim ve yüksek öğrenime erişimin ve tamamlama oranlarının yükseltilmesi; işgücü piyasasıyla bağlantıların güçlendirilmesi ve eğitim sistemi için yeterli finansmanın sağlanması dâhil çözümlenmesi gereken çeşitli önceliklere sahiptir” (OECD, 2013: 2). Eğitim sisteminin başlıca sorunları olarak görülse de mevcudun tespiti de denebilir. Mevcut şartlarımız bunlar bunların

içerisinde bir eğitim politikası gerçekleştirmek, gerekiyordu ve yöntem her dönem farklılık göstermiştir.

Tek Partili Dönemden 2002 Yılına Kadar Eğitim Politikaları Örnekleri

Cumhuriyetin, ilk yıllarında ilki; 11 Kasım 1938, ikincisi; 25 Ocak 1939 olmak üzere Celal Bayar hükümetleri 1. Ve 2. Eğitim politikaların da hükümetin Eğitim politikasını açıklarken, bu eğitim politikaları üzerinde Cumhuriyet Halk Partisinin (CHP) eğitim politikası üzerindeki etkisine vurgu yapmayı ihmal etmemiş. dönemin eğitim politikasının üzerinde CHP'nin Etkisi olduğunu Şu alıntıdan anlamak mümkün, “geçen sene, lütfen tasvibinize iktiran eden programımızın şimdiye kadar yapılmış olan kısımlarından maadasını yürütmek azim ve kararındayız. Aynı zamanda, bize daima hakiki yolu gösteren ve içinde milletin nurlu iradesi okunan Cumhuriyet Halk Partisinin programı da bizim rehberimizdir”(Meşeci Giorgetti ve Batır, 2008: 30). Genel olarak tek partili hayatın ilk yıllarının eğitim politikası, 1940 yılına gelinceye kadar, yeni kurulmuş cumhuriyetin toparlanma sürecinin etkisiyle fazla açılım gösteremese de 1940 yılına gelince kırsal alana öğretmen yetiştirme gerekliliği göz önüne alınarak Köy Enstitüleri kurulmuş, 1946 yılına kadar ciddi manada serbest hareket etme olanağı görmüş, 1946 yılında bir kısım müdahaleler neticesinde Köy enstitüleri, bir takım düzenlemeler neticesinde, varlığını uzun süre devam ettirdi. Dönemin eğitim politikalarının ciddi bir bölümünü oluşturdu. Şükrü Saraçoğlu Hükümetinin Maarif bakanı olan Hasan Ali Yücel 9 Temmuz 1942 ve 7 Ağustos 1946'da iki Hükümet programının eğitim politikasını şöyle özetlemektedir; *“bugünkü Türk vıdanı vatanın her gün biraz daha kuvvetlendiğini Türk milletinin her gün biraz daha refaha kavuştuğunu ve bilhassa Türk köylüsünün her gün biraz daha yükseldiğini anlamak ve köylü ile bilgi ve toprağı birleştiren bir ideale doğru yürüdüğümüzü görmek istiyoruz. Hepimiz bu idealin yolcularıyız. Ve muvaffak olacağımıza inanıyoruz. Son yılların gayretiyle dünyadaki arkadaşlarımızın safına çıkmış olan üniversitelerimiz, yüksek mekteplerimiz ve bunları dolduran gençlerimiz her gün ağırlaşan bilgileri ve artan adetleri ile ideale doğru hamleler yapmaya hazırlanıyor. Onun için bu gençlerdeki heyecanları beraber yaşamak ve onlarla daha çok çalışmak kararındayız. Bugün için henüz pek çok olmakla beraber köy enstitüleri köylerimizi ve köylülerimizi daha şimdiden yükseltmeye başlamıştır. Bu iki uç arasındaki yüz binlerce Türk genci bir tek yoldan aynı hedefe yürümek için hazırlanıyor. Köylüyü topraksız, köylüyü de topraksız bırakmayacağız. Ve yavaş yavaş toprağı, sanatı ve tekniğı sadece bilginin emrine geçireceğiz”* (Meşeci Giorgetti ve Batır, 2008: 32).

Bu dönemde, anlaşılacağı üzere köy enstitülerine ciddi manada önem verilmiş, enstitülerin gerekliliği ve amacına vurgu yapılmıştır. Bu enstitüler vasıtasıyla köyü ve köylüyü geliştirmenin temel prensip olduğu, ayrıca dünyanın gelişmiş medeniyetlerine eğitim politikası bakımından yetişmenin yolunun da yine bu enstitüler vasıtasıyla gerçekleşeceği kanaatine varılmaktadır. 1946 yılında, çok partili hayata geçişle birlikte Köy Enstitülerinin etkinliği kırılmaya başlamış. Toplumun belli kesimlerinden köy enstitülerinin politikalarına dair ciddi eleştiriler alınmaya başlamış. Dönemim Cumhurbaşkanı İsmet İnönü enstitülere karşı yapılan bu ciddi eleştirilere karşı tepkisiz kalmıştır. “ 1946 yılında köy enstitülerinin kurucuları olan Milli Eğitim Bakanı olan Hasan Ali Yücel ve İlk Öğretim Genel Müdürü olan İ. Hakkı Tonguç’un görevden alınmalarıyla başlamıştır. Yeni yöneticiler 1947’de köy enstitüleri yönetmeliği yayınlayarak enstitülerin her hareketini bakanlığın kontrolüne almışlar ve enstitülerde yapılan bazı değişikliklere gitmişlerdir” (Meşeci Giorgetti ve Batır, 2008: 34). Çok partili harekete geçişle birlikte eğitim politikaları da Demokrat Partinin etkisiyle birlikte bir takım yenilikler yapma gereği duymuştur. Özetle; 1940 yılından itibaren çok partili hayata geçinceye kadar eğitim politikaları üzerinde Köy Enstitülerinin ciddi anlamda etkili olduğu, bu sayede kırsaldaki öğretmen ihtiyacı giderilmeye çalışıldığı görülmektedir. 1946 çok partili hayata geçişle birlikte, Köy Enstitülerinin politikaları sorgulanmaya başlanmış ve etkinliği sorgulanma durumuna gelmiştir. Devam eden yıllarda peyder pey bu yapı ciddi eleştiriler olarak kaldırılmıştır. Tabi çok partili hayata geçişle birlikte CHP’de eğitim politikalarının mantığında bir takım değişiklikler yapma gereği duymuş ve partinin 1947’deki parti programında çok partili hayatın tesirlerini görmek mümkündür. Şöyle ki; “ *daha önceki programlarda tekrarlanan, CHP ilkeleri (6 ok) çıkarılmıştır. Bunun yerine; Türkiye cumhuriyetinin dayandığı esaslara bağlı yurttaş yetiştirmek, şeklinde yer almıştır. Eğitim ile ilgili prensipler içinde bir başka değişiklik, 1943 programında yer alan milli karakterleri, derin tarihimizin ilham ettiği yüksek derecede tutmak ve tek bahçiyarlığı millete hizmette aramak büyük hedeftir. İfadesi değiştirilmiştir. Yeniden düzenlenen madde şöyledir. Tarihimizin ilham ettiği milli karakteri ve milli geleneğimize uygun bir ahlakı her vasfın üstünde tutmak ve mutluluğu millete hizmette aramak*” (Bozkurt, 2010: 219). Çağdaş eğitim düşüncesine yapılan atıflar yerini milli geleneğe yapılan atıflara bırakmıştır. Böylece çok partili hayatın muhalefet etme geleneğinin eğitim politikasına etki ettiği anlaşılmaktadır.

CHP’nin mecliste iktidar partisi olarak son kez yer aldığı dönem son hükümet programında DP’nin tesiriyle hem eğitim anlayışı, hedefleri bakımından bir değişim yaşamış hem de Köy Enstitüleri ciddi manada

tartışma konusu haline gelmiştir. Demokrat partinin 1950 yılındaki seçim zaferinin ardından eğitim politikaları yeniden dizayn edilmiş ve teknolojik ve zirai alandan da etkilenilerek yeni politikalar oluşturulmuştur. Birinci programında Adnan Menderes Hükümetinin vurgu yaptığı temel hususu şöyle özetleyebiliriz. “*millî ve manevî değerlere bağlı olmayan bir cemiyetin kötü akıbetlere sürüklenecikleri ifade edilerek, böyle bir ülkede ilmin ilerleyemeyeceği de vurgulanmıştır. Eğitim konusunun ciddiyetle ele alınacağı ve detaylı bir plana bağlı kalınarak memleketin her köşesinde eğitim olanaklarının yayılacağı programda bahsedilen diğer bir husustur*” (Karakök, 2011: 90). İlkine göre daha kapsamlı sonraki eğitim politikalarını özetleyecek olursak belli başlı göze çarpan politikalar şunlardır;

- “teknik öğretim okullarında ziraat ve yol kalkınmasının makineleşmesine paralel olarak bölge ihtiyaçlarına lüzumlu ustaları yetiştirmek üzere kurslar ve şubeler kurulacak.
- Köy okulları inşasında doğu illeri ile bu iller kadar geri kalmış diğer illerin ihtiyaçları ön planda tutulacak ve köylü vatandaşlarımızı mükemmeliyete tabi tutan mevzuat kaldırılacaktır.
- Doğu da bir üniversite temeli atılacaktır.
- İlköğretim millî eğitimin temeli olarak kabul edilmekte, öğretmenlerin ise aynı ruha ve bilgiye sahip olmaları esası dikkate alınarak farklı grupların oluşmasına izin verilmeyeceği belirtilmektedir.
- Üniversitelerin bilimsel ve yönetsel özerkliğe sahip olması, çeşitli bilim dallarında çalışmak amacı ile üniversite bünyesinde araştırma enstitüsü kurulması ve özellikle ülkeye yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır”(Karakök, 2011: 91).

DP'nin 10 yıllık iktidarı döneminde toplamda 9 tane millî eğitim bakanı görev yapmış çeşitli radikal değişiklikler yapılmış ve eğitim bakanlarının kısa süre görev yapmaları elbette istikrar açısından sıkıntıların yaşanmasına sebep olmuştur. Bu dönemin ciddi çalışmaları arasında çıraklık okullarının açılması, Kız okullarında sekreterlik şubelerinin açılması, tarımda makineleşmenin etkisi ile teknik eleman yetiştirme gereği de eğitim politikaları üzerinde etki eden unsurlardan önemli olanlarıdır. Böylece DP döneminde çağın gereklerine göre hayatın diğer alanlarında yapılan değişiklikler eğitim politikası alanında da kendisini hissettirmiştir. Çok partili hayata geçişle birlikte evirilmeye başlayan eğitim politikaları tıpkı sosyal hayatın diğer alanları gibi zaman zaman sekteye uğramış, kendisini tekrar etmenin ötesine geçememiştir. Bu sekteye uğratma süreçlerinin en önemlileri şüphe yok ki askerî darbeler veya kalkışmalar olmuştur. İç politikanın belirleyici

unsuru konumundaki darbeler eğitim politikalarının gidişatı üzerinde de ciddi etkiler bırakmıştır. “ 1971 askeri muhtırasından sonra var olan eğitim sistemi üzerinde Cumhuriyet ideolojisi yönünde değişiklikler yapılmış ancak bunlar ya aceleye getirilen ya da belli bir halkın genel anlayışlarına uymayan bir insan tipini yetiştirmeye odaklanan politikalar olduğundan uygulama aşamasında sorunlarla karşılaşmıştır” (Ayaz, 2015: 327). Elbette toplumsal geri gidişim her alana tezahürü darbe sonrası genel anlamda bu alanı da yani eğitim politikası alanını da etkisi altına almak durumunda kalmıştır. Öyle ki ideolojik manada politik bazı fraksiyonlar eğitim alanını alt üst etmiş denebilir. Devam eden yıllarda ülkenin eğitim politikası 12 Eylül 1980gibi bir gerçekle de yüzleşmek durumunda kalmıştır. “ 1980 darbesinin yapıldığı gün 12 Eylül’de harekâtın lideri Kenan Evren eğitim ile ilgili sunuları söylemiştir. *Eğitim ve Öğretimde Atatürk Milliyetçiliğini yeniden, yurdun en ücra köşelerine kadar yaygınlaştıracak tedbirler en kısa zamanda alınacaktır. Yarının teminatı olan evlatlarımızın, Atatürk ilkeleri yerine yabancı ideolojilerle yetişerek sonunda birer anarşist olmasını önleyecek tedbirler alınacaktır. Her düzeyde öğrencinin amacı, Atatürk ilkeleri ve milliyetçiliği ile pekişmiş ve üretime yönelik bilgi ve beceri kazanmak olacaktır*” (Ayaz, 2015: 327). Anayasalar bir takım demokratik kaygılarla hazırlanmış olsa da bazen amacın yürütmede karşılığı olmayabilir (Atmaca & Göç, 2020: 1526). Görüldüğü üzere eğitim politikaları hassas bir denge üzerinde olup, siyasal arenadaki değişimlerden ziyadesiyle etkilenen bir yer haline gelmiştir. Uzun soluklu politikaların yapılması bu süreçte pek mümkün olmamıştır. Her gelen yeni yapı adeta eskiden intikam alırcasına eğitim politikasında eğitimin yol haritası üzerinde istediği gibi oynamayı kendisinin en doğal hakkı gibi görüp, değiştirmekte bir sakınca görmemiştir.

Turgut Özal dönemi eğitim alanında ciddi manada anlayış farkının yaşandığı dönemlerden birisidir. Darbesin akabinde Türkiye’de eğitim alanını düzenleme misyonu ANAP öncülüğünde genel başkan ve Başbakan Turgut Özal’a düşmüştür. Özal eğitim anlayışına dair politikasını şöyle açıklamaktadır. “ 21. Asır ileri teknoloji ve bilgi çağıdır. 21. Yüzyılı şekillendirecek olan hizmet sektörünün daha kabiliyetli, daha bilgili insana ihtiyaç göstermesidir. Değişim, ferdin bizzat kendisinden başlayacaktır. Dolayısıyla bu değişimi yakalayabilmek için bundan böyle Türkiye’nin hedefi, binlerce insanın çalıştığı devasa tesisler değil, bilgi çağının arkasında kalmayacak insan yetiştirmek olmalıdır. Bu nedenle üç sahaya özel önem vermek zorundayız. Bunlar: Eğitim, Sağlık ve Yüksek teknolojidir” (Ayaz, 2015: 328). kendinden önceki eğitim politikasının aksine içeriye dönük, içe kapanmayı adeta emreden eğitim politikasının aksine bir açılımdan gelişmeden bahsedilmekte, bilimsel gelişimin teknoloji ve bilgi çağının yakalamaktan geçtiğine değinmektedir. Özal esasen Liberal, özgürlükçü bireyler yetiştirmeyi temel argüman asli hedef olarak görmekte

bu kuşak sayesinde gelecekte ülke yönetiminin, eğitim anlayışının daha ileri seviyeye taşınacağı fikrini benimsemiştir.

Bu tarihe kadar ve bilhassa Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim politikalarının başarısızlığının arkasında yatan etmenler toplumsal hayatı müthiş derece de hızlı dönüştüren askeri darbelerin yanında farklı birkaç etmen daha sayılabilir, şüphesiz siyasi istikrar diğer bütün politikalarında istikrarı açısından önemli bir faktördür. Bunun yanında “*Batının belli süreçler sonunda geliştirdiği kurumsal üst yapısının, halkın yüzde doksam okuma yazma bilmeyen, din, tarikat ve aşiret liderlerinin etkisinde bulunan, sanayiini henüz kuramamış bir Türkiye'nin gerçeklerine uymaması ve eğitimimize, toplumumuza ve giderek kültürümüze kazandırılması amaçlanan çağdaş olanın düşünce tarihine, birikimine ve en önemlisi düşünme tarzına sahip olmamaktı*” (Yılmaz, 2006: 10). Eğitim politikalarında genel anlamda bu değişimlere tesir eden sonraki yıllarda da birkaç ciddi faktör görülmektedir. 28 Şubat 1997 MGK kararları görülecek ki sonraki yıllarda eğitim politikaları üzerinde önemli tesir etmiş. Takip eden yıllarda İmam hatip Liselerinin ortaokul kısmı kapatılacak ve ciddi öğrenci potansiyeli olan İmam hatipler ilerleyen yıllarda ciddi manada öğrenci sıkıntısı yaşayacak. Bu tabii artık ülkede farklı bir eğitim politikası anlayışına işaret eder. Yine takip eden yıllarda AK PARTİ iktidarı eğitim politikalarına tesir edecek bunun yanında yine AK PARTİ iktidarları dönemine rastlayan AB'ye tam üyelik süreci 2005 yılından itibaren eğitim politikalarına etki eden diğer önemli faktördür. Çalışmanın bu bölümünde konumuzun özünü teşkil eden AK PARTİ iktidarı dönemi eğitim politikaları üzerinde durulacaktır. 2002 yılında tek başına iktidar olan Adalet ve Kalkınma Partisi şüphesiz kendisine oy verenlerin hassasiyetleri üzerine bir şeyler yapacaktı ve bu amaçla da çeşitli politikalara imza atmıştır. Siyasal iktidardaki istikrar eğitim politikasının da istikrara kavuşmasında yeterli olacak mı? Yoksa Cumhuriyetin ilk yıllarından beri çok sık kendi dinamikleri dışında değişmeye mecbur bırakılan bu alan yine aynı kaderimi yaşayacak.

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Dönemi Eğitim politikaları

AK Parti dönemi yaklaşık 16. Yılına girerken geride kalan 15 yıllık süre içerisinde mevcut Bakan dâhil 6 tane bakana görev verilmiş, Milli eğitim politikaları üzerinde çeşitli sebeplerle değişik uygulamalara gidilmiştir. AK parti döneminin ilk milli eğitim bakanı Erkan Mumcu 19.11.2002 yılında başladığı görevini 17.03.2003 yılında 4 aylık kısa bir görevin ardından 17.03.2003 te Hüseyin Çelik'e bırakmıştır. Hüseyin Çelik 03.05.2009 yılına kadar hem bu görevi en uzun süre yürüten AK parti dönemi bakanı olmuş, hem de 2005 yılında AB'ye tam üyelik süreci adı altında eğitim politikalarında değişiminde yürütücüsü olmuştur. Takip eden dönemde

sırasıyla Nimet Çubukçu, Ömer Dinçer, Nabi Avcı ve 24.05.2016 itibarıyla mevcut bakan İsmet Yılmaz görev almıştır. 2002 yılından itibaren AB uyum politikaları gereği girilmiş olan eğitim de revizyon süreci bu dönemde de tüm hızıyla devam etmiştir (Göç, 2021: 109). Ak parti dönemi Milli eğitim politikalarının ciddi manada ilk adımı belki de temeli 2004 yılında Hüseyin Çelik döneminde ilköğretim müfredatında yapılan köklü değişimleri bu değişim şöyle özetlenebilir. “*yeni müfredat programıyla katı davranışçı programdan zihinsel yapılandırıcı yaklaşıma geçileceği belirtildi. Sadece öğretim değil, eğitim de vurgulandı. Eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcı düşünme gibi beceriler kazandırılması hedeflendi. Amaç öğrenciyi ezbercilikten kurtarmak olarak ifade edildi. İlkokul birinci sınıflar okuma-yazma öğrenirken, önce cümlelerle değil seslerle tanıştı*” (Eğitim, 2015: 2). Bunun yanı sıra konuyu başlıklar haline ele alacak olursak derli toplu birkaç konu karşımıza çıkmaktadır. Bunlar şöyle sıralanabilir. OKS yerine SBS, üç yıllık ortaöğretim 4 yıla çıkışı, LGS yerine OKS, katsayı farkının kaldırılması, üniversitelere girişte sınavın iki aşamalı olması, eğitimde 4+4+4 12 yıllık zorunlu eğitimin getirilmesi, bütün liselerin Anadolu lisesine dönüşmesi, dershanelerin kapatılması, yönetici atamaları. Akılda kalan eğitim politikaları olarak yerini almıştır. Bu politikalara teker teker değinmekte fayda vardır.

Türkiye'nin AB'ye tam üyelik sürecini takip eden dönemde, Türk eğitim sistemi üzerine bir takım etkiler yarattığına rastlanmaktadır. Bunların en önemlileri şunlardır; “*AB'nin Lizbon sonuç bildiğesinde yer alan bilgi teknolojileri politikaları doğrultusunda Türkiye'de de okulların bilgisayar teknolojileri ile donatılması yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda, pilot illerde ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına bilgisayar Laboratuvarları kurulmuş, öğretmenlere gerekli eğitim verilmiş, gerekli yazılımlar sağlanmış ve bu çalışmaların öğrencilerin öğrenmesine etkileri üzerine araştırmalar yapılmıştır*” (Sağlam, Özudoğru ve Çıray, 2011: 96). Yine eğitim politikaları üzerinde AB'ye uyum sürecinin tesiri sonucu birtakım değişim programları da uygulamaya sokulmuştur. Şöyle ki; “*AB tarafından Türkiye için hazırlanan yıllık ilerleme raporlarında Türkiye'nin Sokrates, Leonardo da Vinci ve gençlik programları gibi AB eğitim programlarına katılımın sağlanması için bir ulusal ajans kurulması, Ajans'ın kuruluşu ve çalışmaları konusundan bahsedilmiştir. AB'nin üyeleri ve aday ülkeler arasında eğitimde iş birliğini geliştirmek amacıyla uyguladığı genel eğitim alanındaki Sokrates, meslek eğitim alanındaki Leonardo da Vinci ve diğer gençlik ve eğitim programlarına Türkiye aktif olarak katılmaktadır. 2004 yılından günümüze Türkiye'nin AB eğitim ve gençlik programlarına katılımı ile eğitim öğretim kalitesinin yükseltilmesi amaçlanırken, uluslararası deneyimler de Türk eğitim sistemine eğitim uzmanları tarafından aktarılmaya devam etmektedir*” (Sağlam, Özudoğru ve Çıray, 2011: 96).

Yükseköğretim kurumlarına da Bologna süreci ile ciddi manada etki ettiği söylenebilir. Hüseyin Çelik döneminde gerçekleştirilen XVII. Milli eğitim şurasına Hüseyin Çelik başkanlık etmiş ve şu konu başlıkları altında toplanmıştır. “ eğitim sistemimiz, kademeler arası geçişler, yönlendirme ve sınav sistemi ile küreselleşme, AB sürecinde Türk eğitim sistemi” (Mızrak, 2010: 34). Neticede 13 Kasım 2006 yılında toplanan eğitim şurası genel tartışma konuları şöyle; “ özel eğitimle ilgili görüşmeler yapılarak, özel eğitimde yaş sınırına bakılmaksızın, tüm engellilere hizmet sunulabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılması ve özel eğitim okullarında hizmet alımı yapılması kararı alınmıştır. Sınıf öğretmenliğinin 1, 2 ve 3. Sınıflara kadar olması, 4 ve 5. Sınıflarda derslerin branş öğretmenleri tarafından verilmesi gerektiği, ilköğretim 8. Sınıf sonunda yapılan OKS sınavının kaldırılması görüşülmüştür. Ayrıca bu şurada, özel sektörün eğitime yatırım yapması özendirilmeli ve özel sektörden hizmet satın alınması sağlanarak, öneriler doğrultusunda 1739 sayılı milli eğitim temel kanununda gerekli düzenlemeler yapılması gerektiği vurgulanmıştır”(Mızrak, 2010: 35). Bu şurada, özel sektörden hizmet satın alınması Özal dönemi liberal politikalara benzetilebilir. Hizmet alımı sayesinde devletin yetersiz kaldığı alanlarda özel sektörün desteğini almak ya da rekabet ortamı oluşturularak kalite standartlarını yükseltmek hedeflenmiştir. Yine aynı dönem de Hüseyin Çelik Dönemi eğitim politikası meclis tutanaklarına şöyle yansımıştır. “ Eğitim kalitesinin arttırılması, eğitimde fırsat eşitliğinin gerçek anlamda sağlanması ve eğitim sisteminin ideolojik kaygaların arenası olmaktan çıkarılması için, hükümet olarak eğitim alanında köklü bir reform hareketine girişeceklerine yer vermişlerdir. Anayasamızda tanımlanan laiklik ilkesine, din ve vicdan hürriyetine etkinlik ve işlerlik kazandırılarak, dinin, dini duyguların veya dince kutsal sayılan değerlerin ve sembollerin siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlamak amacıyla istismar edilmesini veya kötüye kullanılmasını önleyebilecek bir din eğitimi veya öğretiminin, anayasamızda tanımlanan çerçevede uygulamaya konulacağı belirtilmiştir”(Mızrak, 2010: 88).

Bu döneme dair son olarak ortaöğretime geçiş sisteminin MEB tarafından açıklanan amaçlarının gerçekleştirilme boyutu kazananlar şöyle özetlenebilir. “ Sadece derslerdeki akademik başarıları değil okul içindeki tüm başarıları puana dönüştürmek, okul kültürü içinde öğretmenin etkinliğini daha güçlü hale getirmek, öğrencinin tüm derslerle ilgisi ve gayretini arttırmak ve ortaöğretime geçişte objektif bir yerleştirme sistemi getirmek” (Gür ve Çelik, 2009: 22). Hüseyin Çelik dönemi milli eğitim politikaları kendinden önceki eğitim politikalarına bakıldığında uluslararası bazı faktörlerinde tesiri ile bir nevi muasır medeniyetlerle bilgi alışverişi içerisinde yürütülmeye çalışılmış, özel sektöründe bu alana kaydırılarak eğitim- öğretimde hem kalite standartlarının arttırılması hem de devletin rekabet ortamında kendisine çeki düzen vermesi

ve yetersiz kaldığı alanların doldurulması hususunda yardımcı konumuna gelmiştir. Başta da belirtildiği üzere AK parti iktidarlarının en uzun soluklu Milli Eğitim Bakanlığı görevini yürüten Hüseyin Çelik Dönemine dair bunlar bir çerçeve oluşturabilir. Ciddi konulardan bir diğeri ise 18. Milli eğitim şurasında (1-5 Kasım 2010) görüşülen ve 11 Nisan 2012 yılında resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 4+4+4 olarak bilinen eğitim öğretimi 12 yıl zorunlu yapan ilköğretim ve eğitim kanunudur. Elbette çok çeşitli beklentiler olumlu ya da olumsuz algıların oluştuğu kanuna dair genel kanı şöyle özetlenebilir. *“Bu uygulama ile okulların disiplin sorunu yaşayacağı ve görece eğitim kalitelerinin düşeceği düşünülmektedir. Eğitim – Öğretime daha erken yaş grubundaki öğrencilerin dâhil edilmesi olası hedeflerden biri olarak düşünülmüştür. Öğrenci ve velilerin okul tercihlerinde rahatlatılmaları, öğrencilerin ilgi alanlarına uygun lise ve üniversite programlarına yönlendirilmesi, branşlaşmayı 5. Sınıftan itibaren başlatmak”* (Memişoğlu ve İsmetoğlu, 2013: 22). Genel manada beklentiler bu yönde olmuştur.

MGK kararları ile 8 yıl kesintisiz eğitime geçişle birlikte hem imam hatip liselerinin ortaöğretim kısmı kapanmak durumunda kalmış, hem de kuran kurslarında çocukların eğitim görmesi engellenmiştir. Bu sürecin sonunda katsayı probleminin ortaya çıkması da başka bir sorunu teşkil etmekteydi. Tüm bunlar yaşanırken 2002 yılında yönetime gelen AK partinin eğitim politikası elbette farklılık gösterecekti. Bu amaçla “ 05.01.1961 tarihli ve 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanununun 7. Maddesinin 1. Fıkrasındaki değişikliklerle zorunlu eğitim süresi 12 yıla çıkarılıp kademeler 4+4+4 yapılmıştır” (Odabaşı, 2014: 105). Böylece imam hatip liseleri ile ilgili ortaöğretim ve meslek liselerine dair katsayı problemi de ortadan kalkmış bulunuyor. Bu sistemde karşılaşılan sorunlardan sıkça dile getirilen branş öğretmenleri meselesi bunun geçici bir süre olabileceği durumu *“daha önce 6,7 ve 8. Sınıf derslerine giren branş öğretmenleri yeni sistemle birlikte 5. Sınıfların derslerine de girmeye başlamışlardır. Farklı bir yaş grubu ve müfredat ile karşılaşan branş öğretmenlerinin uyum sürecinde birtakım sorunlarla karşılaşmaları sürecin doğası gereği beklenen bir durum olarak görülmelidir”* (Demir, Doğan ve Pınar, 2013: 1084). Ak partinin iktidarının ilk yıllarında kendisini iktidara taşıyan kesimin ve ülkenin ciddi sorunları olarak görülen katsayı gibi sorunların çözümüne dair politikalar geliştirdiğini görmekteyiz. Bu dönem politikalarda uluslararası gelişmelerin de etkisinin olduğuna şahit olmaktadır.

Baştaki hükümet ideolojisinin Eğitim politikalarını belirleyen en önemli faktörlerden biri olduğu aşikâr, kendisini iktidara taşıyan toplumun hassasiyetleri doğrultusunda politika üretme ve toplumda bu anlamda dezavantajlı gibi görünen kesimlerin mağduriyetini giderme de AK parti

hükümetlerinin genel felsefesini oluşturmaktadır. 19. Eğitim şurası temel konuları aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir.

- İlkokul 1'den itibaren zorunlu din dersi
- Ders saatleri azaltılacak teneffüsler uzatılacak
- Toplumsal cinsiyet eşitliği dersi 3. Sınıftan itibaren okutulacak
- Zorunlu Osmanlı Türkçesi
- Okul idarecileri için kadın kotası
- Öğretmenler için etik ilkeler
- Okul sekreteryası kurulacak
- Hafız olmak isteyenlere 2 yıl muafiyet
- Okullara özel güvenlik
- Liselere tek çatı
- Kürt masalları (Hürriyet, 05.12.2014).

Gibi konular 19. Eğitim şurasında özetle tartışılıp karara bağlanan konular olarak dikkat çekmektedirler. Ak parti dönemi Eğitim politikalarının şüphesiz en çok tartışılan, kamuoyunu en fazla meşgul eden bir başka politikası dersanelerin kapatılması olmuştur. Dersanelerin kapatılması konusu Nabi Avcı dönemine denk gelir ve bu konu ciddi şekilde tartışmaların yaşanmasına sebep olmuştur. Dönemim Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ilk kez 2013 yılında katıldığı bir televizyon programında merdiven altı eğitime son vereceğiz diyerek dersaneleri kapatacağı söylemiş o tarihten sonra toplumda ciddi manada tartışma haline gelen konu, o tarihten sonra eğitim politikası dâhilinde gerçekleştirilecek bir hedef olarak da tayin edilmiştir. İzleyen dönemde artarak devam eden tartışmalar kamuoyu gündemini uzun süre meşgul etmiş ve hükümet bu işin üzerinde ciddi manada durmuştur. “*Hükümet kanadından ikinci açıklama 3 Temmuz 2013'te Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı'dan geldi. Avcı açıklamasında 2014'te seviye belirleme sınavının kaldırılacağı, özel dersanelerin kapatılacağı ilan etti. Hükümetin dersane düzenlemesi şeklinde formüle ettiği yönetmeliğe göre, uygun alt yapıya sahip dersaneler özel liseye dönüştürülecekti*” (Gümüş, 2014: 3).bu tartışmalar yaşandığı dönemde aynı zamanda hükümet farklı kesimlerle de bir mücadele içinde bulmuştur kendisini. “*AK parti iktidarının dersanelerin kapatılarak özel okula dönüşmesi ya da tamamen kapatılmasının yolunu açacak yasa hazırlığına girmesi, Türkiye’de yoğun tartışmaların yaşanmasına neden olmuştur*” (Akınar, Akbulutgiller ve Erkan, 2014: 87). 2016 yılında Türk Eğitim Sistemine dair yapılan değişiklikleri derli toplu olarak şu şekilde sıralamak mümkün;

“ 19 Ocak MEB Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı.

27 Ocak MEB Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Görevlendirilmelerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı.

12 Nisan MEB Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı.

24 Mayıs İsmet Yılmaz, Milli Eğitim Bakanlığı görevine başladı.

16 Haziran MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı.

3 Temmuz MEB Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı.

3 Temmuz MEB Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı.

3 Ağustos Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı.

5 Ağustos MEB Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı.

6 Ağustos 2016-2017 Eğitim ve Öğretim Yılında Özel Okullarda Öğrenim Görecek Öğrenciler İçin Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ Resmi Gazete’de yayımlandı.

27 Ağustos 2016-2017 Eğitim ve Öğretim Yılında Organize Sanayi Bölgeleri Dışında Açılan/Açılacak Özel Mesleki ve Teknik Eğitim Okullarında Öğrenim Gören/Görecek Öğrenciler İçin Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ Resmi Gazete’de yayımlandı.

27 Ağustos 2016-2017 Eğitim ve Öğretim Yılında Organize Sanayi Bölgelerindeki Özel Mesleki ve Teknik Eğitim Okullarında Öğrenim Görecek Öğrenciler İçin Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ Resmi Gazete’de yayımlandı.

1 Eylül MEB Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği Resmi Gazete’de yayımlandı.

8 Eylül MEB Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı.

28 Eylül MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı.

28 Ekim MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımlandı” (SETA, 2016).

AK parti dönemi eğitim politikaları genel anlamda kendinden önceki dönemlerde eğitim müfredatında ya da eğitim politikalarında alınan kararlarla yaratılmış mağduriyet atmosferinin dağıtılması, AB uyum süreci çerçevesinde atılması gereken adımların atılmaya çalışılması, batılı eğitim sisteminin gereklerine göre yeni nesil yetiştirmede bireyin yetenekleri doğrultusunda alana yönlendirilmesi, gelişmemiş yada az gelişmiş bölgelerdeki aksaklıkların giderilmesi, taşınmalı eğitim sisteminin getirilerek özellikle şehir merkezinde kalacak yeri olmayan ulaşım sıkıntısı çeken öğrencilerin eğitim hayatı devam ettirebilmesi adına atılmış olumlu yönde politikalar dikkati çekmektedir. Eleştirilen hususları da içinde barındıran dönemin eğitim politikaları 15 yıl içinde 6 bakan ile politikaları yürütmesi kurum hafızasının oluşması bakımından eleştirilebilir. Gelen Bakanların uzun soluklu projeler yapmasının önünde engel teşkil edebilir. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki Devletçi anlayışın ürünü olan ve darbe dönemlerinde de sıkça vurgulanan eğitim anlayışının, yüzünü gelişmiş ülkelerdeki eğitim anlayışına döndüğü dönemler, Özal dönemi, Liberal eğitim anlayışı ile AK parti dönemi bireyciliğin ön plana çıkarıldığı kişisel gelişimin devlet kaynakları ile desteklenen dönemi arasında ciddi manada bakış açısı farkı bulunmaktadır. Ayrıca eğitim politikalarının süreci içerisinde şüphesiz Çok partili hayata geçişin ilk yıllarında DP’nin de çabaları ile ülke gerçekleri doğrultusunda eğitim politikası gerçekleştirme süreci de önemli bir yere sahiptir. Devletçi bakış açısından liberal felsefeye doğru bir evrilmenin yaşanmış olduğunu tarihi süreç içerisinde gözlemlemek mümkündür.

SONUÇ

Eğitim politikaları da tıpkı diğer tüm politikalar gibi bir ihtiyaçtan doğar, belli kaygılardan hareketle oluşturulur, yapımı aşamasında belirli aktörlerden yararlanır ve belli bir amaca hizmet eder. Türkiye’de hangi iktidar döneminde olursa olsun politikanın, özelde de eğitim politikasının yol haritası bu şekildedir. İşin hesaplanamayan kısmı hangi dönemler de politika yapıcılar hangi kaygılardan daha fazla beslenip bu doğrultuda hangi amacı gaye edinmişlerdir. Belki bazen de hangi aktörü bu sürecin içine daha aktif dâhil etmişlerdir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, politika yapıcılar daha ziyade kıt kaynaklarla en doğru sonucu alma gayreti içine girmiş, milli olandan daha fazla yararlanarak hem ekonomik olumlu işler yapma ve hem de öz kaynakların yaygın kullanılması adına hareket etmişlerdir. Bu amaçla da, Türk eğitim sisteminin temellendirilmesi adına, dönemin belki en ciddi atılımlarından biri olarak görülen ve uzunca süre, eğitim hayatı üzerinde

etki eden Köy Enstitülerini kurup yaygınlaştırmanın doğru bir hamle olacağı kanaatine varmışlardır. 1952 yılına gelindiğinde 1940 yılında faaliyete geçen köy enstitüleri artık ülke eğitimi üzerinde ciddi söz sahibi olabilecek konuma gelmişti. Hem yetişmiş eleman bakımından hem de vadettiği vizyon bakımından. 1954 yılında 18 bin civarı öğretmen ve yaklaşık o kadar sağlık personeli ve hemşire yetiştirmiş olan köy enstitüleri 27 Ocak 1954 yılında kapatılmıştır. Çok partili hayata geçişle birlikte şiddetli eleştirilere maruz kalmış olan bu yapının önce yönetim kadrosu tasfiye edilmiş, daha sonra kapatılmasına karar verilmiştir.

Kuruluş aşamasında kırsalda eğitimci, sağlıkçı ihtiyacının karşılanması adına ciddi bir proje olan Köy Enstitüleri sonraki yıllarda siyasi kaygılarla hareket ettiği ve yönetici kadro üzerinden yoğun eleştirilere maruz kalmış ve nihayetinde İktidarın el değiştirmesi sonucu başka bir eğitim politikasının gereği olarak da kaldırılmıştır. İlerleyen yıllarda gelen Hükümetler politika yapım aşamasında ya kendi hükümetlerinden önceki politikaları dışlayan bir yöntem izlemiş veya kendi hassasiyetlerini ön plana alan eğitim politikaları gerçekleştirme yolunu seçmişlerdir. Darbe dönemleri Türk eğitim sistemine ciddi yön veren etmenler arasında yer almıştır. Her darbe hayatın her alanındaki politikalarda olduğu gibi eğitim politikalarının da sektöre uğramasına sebep olmuştur. Bu darbeler eğitim anlayışı bakımından içe kapanmacı bir politika izlemeyi seçmiş ve bu doğrultuda kararlar almıştır. Milli duygulara vurgu yapılarak, araştırmanın dışa açılmanın sorun olduğu izlenimi yaratılmaya çalışıldığı Kenan Evren'in söylemlerinde hayat bulmuş ve esasen darbe geleneğinin eğitim politikasına etkisini göstermiştir. Özal döneminde nispeten rahatlamının yaşandığı eğitim politikası yine kendinden önceki dönemi sil baştan yaratma kaygısına girmiş, Özal eğitim hamlelerini yine diğer politikalarda olduğu gibi liberal anlayış çerçevesinde gerçekleştirme eğilimine girmiştir. Dışa açılma ve özel sektöründe yavaş yavaş bu işin içine çekildiği bir süreci net bir şekilde görmek mümkündür. Özal politikaları Özel sektörü bu anlamda teşvik edici ve devletin yükünü paylaşma adına atılmış adımlardı. Hem rekabet ortamı yaratarak eğitim kalitesi yükseltilecek ve hem de devletin yetişemediği yerlerde başka aktörler bu yükü paylaşacak bu aynı zamanda devletin de bu politikalar bağlamında kendini gelişme dürtüsünü harekete geçirerek, özel sektörün kendi içindeki rekabetine devletin özel sektör ile rekabet ettiği bir alanın açılmasına imkân sağlayacaktı.

Türk eğitim sistemi üzerinde ciddi etkiye sahip süreçlerden bir tanesi de belki AK parti dönemine gelmeden ve AK parti hükümetlerinin de eğitim politikasını belirleyecek olaylar Silsilesi 28 Şubat 1997'ye getiren süreç ve 28 Şubatın bizzat kendisi alınmış olan kararlardı. Özellikle Muhafazakâr kesim üzerinde ciddi manada yıkıcı etkisi olan bu dönem eğitim politikalarına ciddi

şekil vermiştir. İmam hatip okullarının ciddi zarar gördüğü, katsayı sorunlarının temellerinin atıldığı dönem, asker önderliğinde ve onların kaygılarından beslenen bir politika sürecine dönüşmüştür. AK parti hükümetleri, ilk yılları eğitim politikaları kendinden önceki bu dönemin yaraları üzerine eğilmiş ve bunların doğurduğu mağduriyetleri giderme çabasıyla geçmiştir. Süreç içerisinde 6 Bakan değiştiren partinin En uzun süre görevde kalan bakanı Hüseyin Çelik eğitim politikalarına ciddi etki etmiş ve Nabi Avcı döneminde de eğitim politikasına dair Ülkede daha söylem aşamasından başlayarak sonraki dönemde çok tartışılan dersanelerin kapatılması konusu ele alınmıştır. AK parti dönemi bizlere eğitim politikalarında ciddi değişimlerin yaşanması için sadece yönetim erkini ele geçiren Hükümetlerin zihniyetinin değişmesi değil, aynı Hükümetin Bakanlarının değişmesinin de rol oynadığını göstermiştir. AK parti eğitim politikalarında genel olarak ilk yıllarda göze çarpan ve etkili olduğunu düşündüğüm politika, sosyal, siyasal ve demografik bazı nedenlerden kaynaklanan durumlardan ötürü toplumda dezavantajlı kesimlerin, eğitimde fırsat eşitliği ilkesinden hareketle bazı geliştirmelerden yararlanarak aradaki farkı kapamalarına destek olmak. Devletin elinin yetmediği yer kalmayacak şekilde politikaların hayata geçirilmesi. Çözüm süreci vs. gibi bazı durumlarda bu politikalar üzerinde etkili olmuştur. Sonraki dönemlerde toplumda ciddi bir adaletsizlik yarattığı düşünülen ve 28 Şubat'ın mirası olarak görülen katsayı probleminin kaldırılması ve yine zorunlu eğitim ile birlikte (4+4+4) İmam hatiplerin kapatılan ortaokul kısmı sorunu çözülmüştür. Yine ciddi politikalardan biri dersanelerin kapatılması yönünde atılmış adımlardır. Neticede Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren, her hükümetin eğitim politikası kendi kaygılarından beslenmiş ve neye ne kadar önem verileceği kendilerine göre tespit ettikleri hassasiyetlere göre değişmiştir. AK partinin eğitim politikası kendilerinin de içinden çıkmış oldukları 28 Şubat mağduriyetinin giderilmesinden hareket etmekle başlamış, toplumdaki diğer dezavantajlı grupların şartlarının iyileştirilmesine hizmet etmiş politikalardır. Bu politikalarda bir birlik olmadığı her Bakanın döneminde farklı politikaların belirlendiği ve bazen çok kısa sürede Bakan değiştirildiği ile görülebilir.

Kaynakça

- Akner, N., Akbulutgiller, B., & Erkan, G., (2014). Dershane Tartışması: AK Parti İktidarı ve Gülen Hareketi Arasındaki Uyuşmazlığa Dair Haber Söylemi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 16. 87-113.
- Atmaca, Y., & Göç, E. (2020). Türkiye’de 1960 ve 1980 Kurucu Meclisleri: Demokratik Nitelikleri Bağlamında Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(28), 1524-1540.
- Ayaz, M. (2015). Turgut Özal Dönemi Eğitim Politikaları ve Günümüze Yansımaları. *Akademik Bakış Dergisi*, 50. 325-338.
- Başaran, İ. (1982). Örgütsel Davranışın Yönetimi. AÜ. EBE, Ankara.
- Bozkurt, B. (2010). Türkiye’de Çok Partili Düzene Geçişte CHP ve Eğitim Sistemindeki Gelişmeler (1946-1950). *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 20-21. 213-231.
- Bursalıoğlu, Z. (1987). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. AÜ. EBE, Ankara.
- Demir, S., Doğan, S., & Pınar, M., (2013). 4+4+4 Yeni Eğitim Sistemi’nin Yansımaları: Beşinci Sınıflardaki Eğitim-Öğretim Sürecinin Branş Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Turkish Studies-International periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8. 1081-1098.
- Eğitimmiş, Antalya Şubesi (2015), “2002-2015 AKP Dönemi Eğitim Politikaları ve Eğitim Emekçilerini Bekleyen Tehlikeler”, *Eğitim Broşürü Dizisi* 5,
- Göç, E. (2021). Türkiye’de Anayasal Süreç, Ed: Dursunoğlu, İ. Türkiye’de Demokrasi, Efe akademi Yayınları: İstanbul.
- Gümüş, A. (2014). Dershane Düzenlemesi Tartışmalarına Eğitimsel Bir Bakış. *İlem Politika Notu*, 3. 1-8.
- Gür, B., & Çelik, Z. (2009). Türkiye’de Milli Eğitim Sistemi Yapısal Sorunlar ve Öneriler. *SETA, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı*, 22.
- Kalaycı, H., & Göç, E. (2023). Yükseköğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunlarına Sosyolojik Bir Bakış: Çankırı Örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(34), 69-94.
- Kapani, M. (1988). *Politika Bilimine Giriş*. Bilgi, Ankara.
- Karakök, T. (2011). Menderes Döneminde (1950-1960) Türkiye’de Eğitim. *Yüksek Öğretim ve Bilim Dergisi*. 2. 89-97.
- Meşeci Gıorgetti, F., & Batır, B., (2008). İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde Eğitim Politikaları. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 13. 27-56.
- Memişoğlu, S., & İsmetoğlu, M., (2013). Zorunlu Eğitimde 4+4+4 Uygulamasına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2. 14-25.

- Mızrak, A. (2010). 1980-2009 Yılları Arası Hükümetlerin Eğitim Politikaları ve Bu Politikaların İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansımaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*,
- İpek, Ç., Dama, N., Nur Emin, M., Toklucu, D., & Barkçin, M., (2016). 2016’da Eğitim ve Sosyal Politikalar, *SETA*.
- Odabaşı, B. (2014). Türk Eğitim Sisteminde Yeni Kanun (4+4+4) Değişikliği Üzerine Düşünceler. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2. 103-124.
- Sağlam, M., Özüdoğru, F., & Çıray, F., (2011). Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemi’ne Etkileri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1. 87-109.
- Tural, N., & Karakütük, K., (1991). Eğitim Politikası. *Eğitim ve Bilim*, 15. 16-24.
- Yılmaz, M. (2006). Türkiye’nin Çağdaşlaşma Sorunu ve Eğitim. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10. 1-15.
- HÜRRİYET, “ 20 Maddede Millî Eğitim Şurası”, 05.11.2014.
- OECD, (2013), “ Eğitim Politikası Genel Görünümü: Türkiye”.